ARMENIA, Journal en langue Arménienne, fond MARSEILLE en 1885.

ԱՐՄԷՆԻԱ

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՑԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱՅԼՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ամբողջ 26րդ շրջանի բաժնորդագինն է 20 ֆրանգ. Թիւրքիոյ և Պարսկաստանի համար 10 ֆրանգ, Ամերիկա կարելի է նաև բաժնորդագրուիլ քանի ամսի համարոր ուզուի, ամէն մէկ ամսականը 2 ֆր. (Թիւրքիոյ և Պարսկաստանի համար 1 ֆր.) Հաշուելով: Նամակ և ծրար պէտք է ղրկել այս հասցէով. M. PORTOUKALIAN
Directeur du journal *Arménia*
MARSEILLE (France)

ԻՋ ՏԱՐԻ
ԹԻԻ 38

1911 ՕՈՒՆԻՍԻ 28 Դ.
(Հ. Տ. 6ուենիս 15)

ՕԱՏՄԱՆՆԵՐ

Խմբագրութիւնը, երբէ հարկ համարի, համառօտելով և կամ ամսամբ մասին կը հրատարակէ իրեն զրկուած գրութիւնները: Չարաւոր չէ վերադարձնել չհրատարակուած ձեռագիրները:
Յանուցումներ կընդունուին հայերէն և ֆրանսերէն լեզուով.
Յանուցման 1 մէկ-կէրը 1 սանթիմարժէ. 1 կէս-կէրը 2 սանթիմ.

Les annonces, en français et en arménien, sont reçues au bureau de la Rédaction : Place Alexandre-Labadie, 17.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Հայաստանի մէջ կատարուած սպանութիւններուն առթով. — Պատմական փաստաթուղթ մը Քիւրտերի բռնապետութիւնը կործանելու համար վանցի Հայերի պատերազմական քաչագործութեան. — Նամակ Ամերիկայի Միացեալ-Նահանգներէն (Ուհսդ Հօպօրցն). — Կոչ եւ դիմում Ամերիկահայ կանանց. — Մուշեղ եպ.ի մասին. — Հայեր ի Թիւրքիա. — Հայեր ի Ռուսիա. — Շիրվանզադեի յոբելեանը. — Աւետիս Ղուկասեանի կեցտակը. — Տեղական. — Ալպանական ապստամբութիւնը. — Թիւրքական լուրեր. — Գօլերայի պատյտերը Թիւրքիոյ մէջ. — Արտասահմանի լուրեր. — Վրիպակ. — Յանուցումներ:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ ԿԱՏԱՐՈՒԱԾ ՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻՆ ԱՌԹՈՎ

«Ամէնէն քաղաքակիրթ երկիրներին մէջ ալ, Եւրոպա և Ամերիկա, մարդասպանութեան դէպքերը անպակաս են. Թիւրքիան բացառութիւն մը չկրնար կազմել, այստեղ ալ կը պատահին երբեմն այդպիսի դէպքեր» պատասխանած են յաճախ օսմանեան ներքին գործերի նախարարներն երբ իրենց հարցում ուղղուած կամ բողոք տրուած է, Հայաստանի մէջ կատարուած սպանութիւններուն առթիվ:

Ճիշդ է որ ամէն տեղ ալ մարդասպանութեան դէպքեր կը պատահին. և մենք աւելի առաջ երթալով կըսենք թէ այստեղ Եւրոպայի մէջ կամ Ամերիկա Թիւրքիան աւելի վարպետ ու սոսկալի կերպով սպանութիւնները ալ կը պատահին. այստեղ մարդը լեռան գլուխը կամ քարի մը եռև պահուըտած չեն զարներ մեռցներ, այլ իր տան մէջ կը սպաննեն կողոպտելու կամ վրէժ լուծելու համար և սպաննելէն յետոյ երբեմն ալ կտոր կտոր կը յօշոտեն դիակը անյայտացնելու համար:

Թիւրքիոյ մէջ սպանութիւններ պատահիլը չէ այնչափ որ տեղի կունայ դառն գանգատներու, այլ առաւելապէս կառավարութեան վարմունքն է որ քննադատելի կը դառնայ այդ առթիվ:

Այստեղ Եւրոպայի մէջ երբ մարդ մը սպաննուի կամ կողոպտուի և չարագործը անյայտ կամ փախած լինի, ոստիկանութիւնն իր գաղտնի գործակալները չորս կողմ կը տարածէ ցանցի մը պէս, չարագործը կամ չարագործները թակարդի մէջ ձգելով բռնելու համար: Լրագրութիւնն ալ իր հաւաքած ու հրատարակած տեղեկութիւններով կօգնէ ոստիկանութեան որ չնորհակալութեամբ կօգտուի զոհին իրաւունքները պաշտպանելու կամ չարագործը պատժել տալու համար զանազան կողմերէ իրեն տրուած տեղեկութիւններէն կամ եղած դիմումներէն: Եւ երբ չարագործը բռնուի, կը յանձնուի դատարանին որ առանց նկատի առնելու անոր ազգութիւնը և կրօնքը, կը դատապարտէ գործած յանցանքին համեմատ:

Իսկ Թիւրքիոյ մէջ, երբ նոյն իսկ յայտնի է մարդասպանը, չէ երբեմն, համարձակ կը պտըտի հրապարակի վրայ եթէ մահմետական բռնապետ մ'է ան և կամ նոյն իսկ հասարակ մահմետական մը, իսկ իր զոհը քրիստոնեայ: Տեղեկատուութեան համար ոչ թէ զանազան անհատներուն, այլ նոյն իսկ պատրիարքարաններուն՝ որոնք դալերէ ի վեր ֆէրմաններով ճանչցուած վարչական պաշտօնարաններ են, յուշմունքներէն չատղեր օգտուիլ կառավարութիւնը և մինչև իսկ փոխանակ չնորհակալ լինելու անոնց վարչական աջակցութեան համար՝ կելնէ երբեմն անոնց այդ իրաւունքը ժխտելու խօսքեր ալ կընէ: Մամուլին իր սեփական միջոցներով հաւաքած ու հրատարակած տեղեկութիւններէն ալ օգտուելով, ինչպէս այդ կը լինի Եւրոպայի մէջ, ճշմարտութիւնն իմանալու փոխարէն, Թիւրք կառավարութիւնն անոնց գործածները հերքելու կաշխատի ընդհանրապէս. ուստի կը դիմէ չարագործին պաշտպան հանդիսացող տեղական իշխանութեան, որմէ կը գանգատին արդէն բողոքողները, կը բաւականանայ անոր հարցնելով միայն և երբ նա բնականաբար կը պատասխանէ թէ սուտ են եղած ամբաստանութիւնները, ներքին գործերի նախարարութիւնն ալ առանց անկողմնակալ քննութեան իրրև ճշմարտութիւն կընդունի այդ հերքումը և չարագործներին տեղ լրագիրները կը պատժէ, զանոնք դադրեցնելով, անոնց տէրերը բանտարկութեան և տուգանքի ենթարկելով, որով սպանութիւնն ու վարչական անիրաւութիւնները յայտարարելու միջոցները կը բռնաբարուին, իսկ չարագործներն անպատիժ կը մնան ու կը քաջալերուին: Թիւրքիոյ մէջ ոչ միայն մի քանի անհատներ, այլ նոյն իսկ ամբողջ համայնք մը վրայ բռնացող չարագործներն, մարդասպաններն անպատիժ կը թողուին յաճախ այլ և այլ նկատումներով որով կը քաջալերուին այդ բռնապետներ ու մարդասպանները, իսկ իրենց զոհերը բողոքելնուն համար յետին ծայր թշուառութեան մատնուելով, կը ստիպուին յուսահատական ապաղաներ բարձրացնել որ իրենց վիճակի վրայ ուշադրութիւն հրաւիրեն:

Ա՛յս է ահա տարբերութիւնը և պէտք է խոստովանիլ թէ չա՛տ մեծ տարբերութիւն կայ այս երկու կացութիւններուն միջև: Ուրիշ տեղեր մարդասպանութեան դէպքերը կը պատահին երբեմն. բայց Թիւրքիոյ հայրենակ նահանգներուն մէջ պատահմունքները չեն տառնք, այլ վարչական թուլութեան, դրութեան հետևանք են:

Մ. Փ.

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՓԱՍՏԱԹՈՒՂԹ ՄԸ

ՔԻՒՐՏԵՐԻ ԲՌՆԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆԸ ԿՈՐԾԱՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ՎԱՆՑԻ ՀԱՅԵՐԻ ՊԱՏԵՐԱԶՄԱԿԱՆ ՔԱՋԱԳՈՐԾՈՒԹԵԱՆ

(Շար. 37րդ բուհն եւ վերջ)

«Եւ որովհետև այս բարերարութիւնը յատկապէս Հայոց ազգին վերաբերեալ է, մենք ալ պարտաւորեցանք երախտագիտութեան օրինօք գիշեր ցերեկ հսկում աղօթք և պաղատանք ընել առ Աստուած, որ իր ամենակարող աջը հովանի և օգնական ընէ Տէրութեան հնազանդ և բարեկարգ և արիաբար պատերազմող զօրաց բանակին,

«Օրհնեալ է Աստուած, և օրհնեալ է աջ նորա ամենազօր և ամենալաւթ, որ լսելով դպրատանդ անմեղ տղայոց թոթովախօս բարեբանութիւնը, և քահանայից յատուկ և ջերմեռանդ և արտասուալից բազկատարած բարեմաղթութիւնը, ձգեց վախ և երկիւղ մը թշնամեաց խաչաբեռն մէջ, կորագլուխ ըրաւ այն բռնաւորներուն գլխաւորները խան Մահմուտը և պէտերխան պէյը, որոնք ընդհանուր զօրապետին ձեռքը խնկած յուսահատ և անօթևան, իրենց կենաց խնայել կը խնդրեին, և չնորհեց աս մեծապանծ և աքանչելի յաղթութիւնը նորին կայսերական վեհափառութեան բարձր անունին և հզօր հրամանին. որով և ազատեցաւ Հայաստան աշխարհը աս գառն վիճակէն, աս անտանելի գերութենէն, և կը յուսամք, որ այսուհետև կը նորոգի կը պայծառանայ, և իր առաջին աքանչելի տեսիլը և գեղեցկութիւնը կ'ստանայ չնորհիւ բարեգութ և ողորմած արքային մերոյ աչքառնիկ և մարդասէր բնաւորութեանը:

«Տեսէք հիմա և մտածեցէք այս առաջիկայ խօսքիս վրայ, որ պիտի ծանուցանեմ ձեզ ամենեցուն. որ որքան մտածէք, այնչափ աւելի պիտի զարմանաք և ապշիք վեհափառ թագաւորին մերոյ անհամեմատ սիրոյն և յատուկ խնամոցը առաւելութեանը, որ ունի Հայոց ազգին վրայ, վասն զի նորին կայսերական վեհափառութիւնը լսելով և իմանալով մեր բազկատարած աղօթքն և խնդրուածքը որ ըրինք այս յաղթութեանս համար, և մեր ուրախութիւնը և անպատմելի խնդութիւնը առաւել ևս չատցընել ուզելով և ինքն ալ ուրախակից ըլալով մեզի, ամսոյս նոյեմբերի 22ին չաբաթ օրը՝ իր առաջակայ սիրելի պաշտօնատերներէն մէկ հաւատարիմ մտերմին ձեռօքը հրաման խրկեց նուաստութեանս ի պատրիարքարանս, ըսելով.

«Ձեր աղօթքը և խնդրուածքը՝ «որ ըրիք իմ աս բարեյաջող յաղ-

« թուխեանս վրայ, լսեց Աստուած
« և ընդունեց, և չնորհք ըրաւ իմ
« թագաւորութեանս ատ փառաւոր
« յաղթութիւնը, որուն կը բաղձայի
« իմ Աստուածատուդ հպատակներուս
« կատարեալ հանգստութեանը հա-
« մար, Արդ՝ դո՛ւն պա՛տրիարք, քու
« բոլոր ազգիդ խապար տաս և իմա-
« ցընես, որ ես ալ ուրախ եմ ձեզի
« հետ, և ընդունելի եղաւ իմ թագա-
« ւորութեանս ձեր կատարեալ հա-
« ւատարմութեան սէրը և փափա-
« գը և իմ փառահեղ թագաւորու-
« թեանս առջև ներկայացեալ տեսա-
« ծի պէս եմ ձեր բարեմաղթութեան
« հանդէսը՝ որ ըրիք և կընէք
« Աստուած ամենաբարին իւր չնոր-
« հօքը պահպանէ զձեզ զամենե-
« սին »

« Զարմացէք այժմ ատ աքանչելի մարդասիրութեանը վրայ՝ որ ունի վեհափառ թագաւորը իւր հաւատարիմ հպատակ ազգաց վրայ, և ատ ամենատատ բարերարութեանս համար տօն ազատութեան կատարեցէք միաբան խնդրուածովք և չնորհակալութեան Սուլթան Ապտիւլ Մէճիտ խան ինքնակալ կայսր և թագաւորն մեր. կեցցէ՛ տէվլէթլու իմէթլու վալիտէ Սուլթան ալիյէթիւչչան մայր նորին վեհափառութեան. կեցցե՛ն կայսերազարմ և ծիրանածնունդ տէվլէթլու նէճապէթլու Շահզատէք արքայիս մերոյ ի պարծանս Օսմանեան հզօր թագաւորութեան, ալն Անեղին հովանի և օգնական լիցի ի վերայ նորին վեհափառութեան, զօրացուցէ՛ և կարողացուցէ՛ զբարձրապատիւ և զվսեմափայլ նախարարս տէրութեանն ի պաշտօն փառաւորութեան իւրեանց, և զազգս Հայոց ընդ հովանեաւ քաղցր աչաց նորին պահեցէ և պահպանեցէ ի խնամս ողորմութեան իւրոյ, չնորհօք և մարդասիրութեամբ Տեառն մերոյ և փրկչին Քրիստոսի, որ է օրհնեալ յաւիտեանս. ամէն։

« Գրեցաւ հանդիսաւոր բարեմաղթութեան կոնդակս ընդ հովանեաւ Սուրբ Աստուածածնի Մայր եկեղեցւոյ ի Պատրիարքարանի ամենայն Հայոց, որ ի կոստանդնուպոլիս »։

1847 Դեկտեմբեր 9

Քեհ երկուց ամաց հիւանդացաւ մայր արքային և խնդրեաց, զի Մատթէոս պատրիարք ընթերցցի ի վերայ իւր զԱւետարան և արասցէ աղօթս, և զայս խնդիր նորա գրեաց ներքինապետն մեծ Թայֆուր աղա առ պատրիարքն որ իսկ և իսկ հրամայն առաքեաց յամենայն եկեղեցիս գաւառս ութ « Տէր ողորմեա » ասել. և ինքն առեալ ընդ իւր զվրդանէս վարդապետ գաչակերտ իւր՝ և զՍուրբ Աստ՝ և զԱւետարան՝ և զնարեկ, կոչեաց զվառօդապետ Պօղոս Տատեան և զԿրճիկեան Քակոր, և նոքօք հանդերձ գնաց ի պալատն արքայի, և ծանուցեալ մօրն արքայի զգալուստ պատրիարքին՝ և հրաւիրեալ ի սեռակ նորա առանձինն հանդերձ ներքինապետաւն, էառ չուրչառ, և Աւետարան ի ձեռին եմուտ ի ներքս ի սենեակն. զոր տեսեալ հիւանդին՝ զգաց յինքեան սոսկումն և ելաց. յայնժամ ընթերցաւ Մատթէոս պատրիարք ի վերայ նորա զԱւետարան բժշկութեան և զնարեկ, և զՓարատեա և քալալերեաց զնա՝ յուսադրելով զառողջութիւն և զվերակենդանութիւն ողորմութեամբն Աստուծոյ. զոր լուեալ նորա հաճեցաւ յոյժ, և չնորհակալութեամբ մեծաւ չնորհեաց ադամանդեայ տուփ մի մեծագին՝ պատրիարքին, տուփ մի գոհարազարդ՝ Պօղոսի Տատեան, ժամացոյց մի ոսկի՝ Քակոբայ Կրճիկեան, և զգոնարազարդ գաւաթ մի սրճոյ՝ վրդապետին. և մեծաւ պատուով դարձոյց յետս։

Եւ յիններորդ աւուր առաքեաց ներքինապետն մեծ զաւետիս առողջութեան մօրն արքային Մատթէոս պատրիարք, որ ուրախացեալ յոյժ փառս ետ Աստուծոյ, և առաքեաց զիր ուրախակցութեան և բարեմաղթութեան առ ներքինապետն մեծաւ գոհունակութեամբ։

Քեհ երեսուն և հնգից աւուրց առաքեաց մայր արքային զգիսի մեծագին և պատուական առ Մատթէոս պատրիարք՝ ի ձեռն արքունի ճարտարապետ Նիկողոսի Պալեան. և Մատթէոս պատրիարք արար զնա չուրչառ ոսկեթել վերկաւորօք, և առաքեաց ընծայ առ ներսէս կաթուղիկոս ի սուրբ Էջմիածին։

ՆԱՄԱԿ
ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՄԻԱՑԵԱԼ-ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԷՆ

Ուէսթ-Հոպոքընն. Ջ. 12 յնս. 1911

Ցաւառիթ պաշտօն մը կը ծանրանայ վրաս այս պահուս գուժելու համար Տիգրանակերտցիներուս պարծանք եղած ուսուցիչ-թատերգակ և բանաստեղծ Թովմաս Զավզավաթճեանի մահը, որ տեղի ունեցաւ ամսոյս 9ին, ուրբաթ, կէսօրէն ետք ժամը 4ին ատեններ։ Արմենիահի ընթերցողներուն ծանօթ էր Մխիթար Քամդեցի ծածկանունով. իւր հմտալից և ոգեցունց բանաստեղծութիւնները որք մերթ ընդ մերթ հրատարակուեցան Արմենիահի մէջ, թէև արցունքով լեցուած՝ ինչպէս հայու վիճակը, մէկ մէկ թանկագին կտորներ էին անոր բանաստեղծական արտադրութիւններէն. իսկ Տիգրանակերտի նոր սերունդը անձկութեամբ պիտի յիշէ Զավզավաթճեան վարժապետը, որչափ որ անոր հայրենասէր ժամանակակից երգերը կերգէ մեծ ոգևորութեամբ։

Զավզավաթճեանի կենսագրութիւնը 1867էն մինչև ընդհանուր կոտորածներու թուականը ամբողջ Տիգրանակերտի ալ պատմութիւնը պիտի լինի, որովհետև անոր մէն մի գործը, ուսուցչութիւն, կիրակնօրեայ դասախօսութիւն, թատերական ներկայացում, հայրենասիրել և սիրաշունչ երգերը յօրինել՝ իրենց եղանակներով, երիտասարդութեան զարթնումի մէյ մէկ թռիչքներ եղած են և որ աւելին է՝ ինք նոր բարեկարգութիւններ մտցուցած է Տիգրանակերտի դպրոցներուն մէջ, որոնք ատենդական դրութեամբ Շէկօ և Թումաս խալիֆաններու բռնապետական սիստէմով, ծեծով և ֆալախայով կը կառավարուէին։ Ահա ատոնք միայն կը բաւեն յաւերժացնելու այն անձի յիշատակը որ 30 երկար տարիներ Հայրենեաց մէկ անկիւնին մէջ ի սպաս դրաւ իւր անխոնջ գործունէութիւնը։

Թովմաս Զավզավաթճեան ծնած էր Տիգրանակերտի մէջ 1842ին։ Իւր ուսումն առած էր Երուսաղէմի Ժառանգաւորաց վարժարանը՝ ուր ղըրկուած էր եկեղեցւոյ պաշտօնեայ լինելու նպատակով։ Սակայն եկեղեցիէն աւելի դպրոցի ծառայելու կոչում ունէր ինք և ահա կը հեռանայ վանական հանգիստ կեանքէն, նախընտրելով՝ իւր ձեռքով ապրուստ ճարելով մէկտեղ՝ յառաջ տանիլ մանուկներու դաստիարակութեան գործը։ Եւ թէպետ ժամանակ մը հալածանքը իրեն դէմ ալ սաստկացաւ, սակայն վերջապես ինք յաղթական եղաւ որովհետև ան ունէր իր մէջ նոր գաղափարներ և նոր վարդապետութիւններ որոնք ժողովրդեան հիացման առարկայ եղան։

Ընդհանուր կոտորածներէն ետք, կառավարութիւնը չատ հետապնդեց զինքը ձերբակալելու համար, սակայն չյաջողեցաւ. ազգայիններու ակնածութեամբ գաղտնի միջոցով մը ճանապարհ ելաւ Զավզավաթճեան դէպ Ամերիկա 13 տարիներէ ի վեր Ամերիկայի մէջ ան նորէն անմասն չէր ազգային գործերէ, որոց մէջ ամենէն ուշագրաւն է իւր « Գոհար » թատերգութեան հեղինակութիւնը։

Թաղումը տեղի ունեցաւ կիրակի, յունիս 11, յուղարկաւորներու մեծ բազմութեան ներկայութեամբ՝ տեղիս Grover Church գերեզմանատան մէջ։

Արարողութիւնը կատարեց տեղիս հովիւ Տ. Դաւիթ քահանայն։ Դամբանականները խօսեցան տողերուս գրողը և Ո. Հ. Ցառաջդիմական ընկերութեան կողմէն Տիար Թ. Զարչաֆեան։

Հանգի՛ստ իւր բազմավաստակ ոսկորներուն, և մխիթարութի՛ւն իւր այրիին ու երկու զաւակներուն։

ՏԱՃԱՏ

ԿՈՉ ԵՒ ԴԻՄՈՒՄ
ԱՄԵՐԻԿԱՀԱՅ ԿԱՆԱՆՑ

Հայրենակցուհիներ,

Այս փոքրիկ դիմումով, նիւթ ստրքանակ խումբ մը Հայուհիներս, Ձեզ կը դիմենք, Միացեալ Նահանգներու և Քանատայի մէջ բնակող տարագիր Հայ տիկիններ և օրիորդներ, և յոյս ունինք որ դուք անկեղծ ուշադրութեամբ և բարութեամբ արձագանգ կըլլաք այս խօսքերուն։

Սահմանադրական ազատութենէն յետոյ, մենք, ամերիկաբնակ Հայուհիներս, խանդավառուելով հանդերձ մեր Հայրենիքի ազատութեամբ, նոր և լուրջ ձեռնարկ մը չըրինք ծառայելու թէ մեր ժողովուրդին և թէ յատկապէս բարձրացնելու Հայ կնոջ հասարակական գործերու մէջ։ Շարունակուեցաւ, աննշան բացառութեամբ, նախկին եղանակը — նոյն Ուրբանականները, նոյն Ազգատարնամները, նոյն Նպաստամատոյցները բաժան բաժան, ամեն մի քաղաք իր համար, առանց ընդհանուր կապի։ Կարծէք հիմա ալ ուրիշ բան չկայ բայց եթէ չարունակել հին վէրքերու խնամքը հին ձևով և եղանակով։

Ժամանակ է, կը կարծենք, եղած ընկերութիւններուն ոգւոյ ակարութիւնը ճանաչելով հանդերձ, նոր չարժուձ մը մտցնել այս մեծ գաղութի իգական սեռին մէջ, որը ապրելով ազատ երկրի լուսաշող պայմաններու տակ, անխուսափելի պարտականութիւն մը ունի հոգալ հայրենի երկրի ծոցը՝ տգիտութեան մէջ ընկղմած Հայ կնոջ բարձրացուցի մասին, չանալով ուղարկել այնտեղ Ամերիկեան եղանակով պատրաստուած վարժուհիներ, Ամերիկեան գրականութենէն թարգմանուած գրքոյկներ տալ Հայ կնոջ, ընթերցանութեան համար. ձգտիլ ծանօթացնել Ամերիկացիներու կացութիւնն ու գործունէութիւնը Սրկ. Հայուհիներուն, և փոխադարձաբար այդ բոլորին հետ միասին ներշնչել գաղութներու Հայուհիներուն իրենց պարտաւորութիւններուն այս նոր և լրջամիտ գիտակցութիւնը։

Ընելիք չատ կայ և պահանջն ալ չատ մեծ է. այդ բոլորին համար հարկաւոր է ամենէն առաջ յարաբերութեան մէջ դնել և այլ քաղաքներու Հայուհիները, կապ հաստատելով անոնց մէջ, առաջ բերել մտքի և կարծիքներու փոխանակութիւն, պատրաստուածներուն աստիճան և դիւրութիւն տալ, որպէսզի ոմանք իրենք խօսող, ոմանք իրենք կազմակերպող, մտնեն հանրային աշխատանքի մէջ և այդպէսով դուրս բերեն չեզոքացումէ այն հարիւրաւոր Հայ կիները, որոնք թէև Ամերիկա կապրին բայց զուրկ են ընկերականութենէ, հանրային գործէ և ինքնազարգացումէ։

Այդ նպատակով է ահա որ ներկայ կոչով կը դիմենք Ձեզ։ Կը խնդրենք որ ամեն մի քաղաքի մէջ մեր ձեռնհաս սեռակիցները կազմակերպեն կանանց ժողովներ անխտիր բոլոր կուսակցութիւններէ և կրօնական դաւանանքներէ, որպէսզի այդ ժողովներու մէջ քննուի և որոշուի թէ ի՛նչ կրնան ընել ամերիկաբնակ Հայուհիները և ո՛րոնք են այսօրուան անյետաձգելի և հրամայական ձեռնարկները յօգուտ երկրաբնակ Հայ ժողովուրդի և իգական սեռի։

Ներկայիս հրապարակի վրայ դրուած է Ազատութեան կօրոզի խնդիրը։ Մենք հրապարակ կը բերենք երկրին համար հաւատ թուով վարժուհիներ պատրաստելու հարցը։ Առաջարկ կայ կարօտ Հայ գիւղերուն զրկել շարժական գրադարաններ։ Վերջին օրերս հարց յարուցուեցաւ ամերիկաբնակ Հայ ուսանողներուն և ուսանողուհիներուն օգնելու մասին։ Յանկութիւն կայ Պօլսոյ Աշխատանքի տան միջոցաւ նոր աշխատանքի տուներ հիմնել երկրին մէջ. կան ուրիշ ծրագիրներ ևս, որոնց յիշատակումը ապագային կը թողունք։

Եռանդ, կամք և կապակցութիւն հարկաւոր է այս հանրօգուտ գործերը սկսելու և իրականացնելու համար։ Եռանդն ու կամքը, յարգելի Հայրենակցուհիներ, Ձեզ չի պակսիր անկասկած։ Մեզ բոլորիս կը պակսի կապակցութիւնը Հայուհիներու մէջ, այն չաղկապը, որը պիտի հանդիսանայ իրրև միացնող, մերձեցնող ոյժ լայնածաւալ

գաղութներու ցրուած Հայ կիներու մի-ջեւ։

Այս կոչը ընող կանանց խումբը, վըստահ Ձեր հայակրութեան վրայ, նախաձեռնութիւն յանձն առաւ, առաջարկել և հիմնադրել Ամերիկայի Հայուհիներու կապակցութիւնը իբրև միջոց մէկտեղ բերելու ցրուած ոյժերը և այդ չաղկապով ծառայեցնելու գաղութի իգական սեռը այն մեծ կարիքներուն և ցաւերուն որոնց օրրանն է մեր սիրած Հայրենիքը։

Կըսպասենք Ձեր ակնկալութեան և քաջալերական պատասխանին։

Հայուհիներու
Նախաձեռնող Մասնախումբ

18 Մայիս 1911
Նիւ Եօրք

Հասցէ՝
Mrs. N. AVEDISSIAN
217 East 33rd Street
New York

ՄՈՒՇԵՂ ԵՊ.Ի ՄԱՍԻՆ

Թիւրքիոյ Հայերի Ազգային Ժողովի սահմանական յանձնարարութեան հաւնեժամ, Ազգ. վարչութեան կրօնական ժողովը նկատի առաւ Մուշեղ եպիսկոպոս Սերոբեանին ինքնագլուխ Ամերիկա երթալ և հոն պաշտօնավարելը և « բաժանեա՛ զի տերեւոցես »ի մաքիավէլական սկզբունքով պառակտումներ ձգելը։ Քննեց անոր մասին եկած թերը ու դեմ բոլոր գրութիւնները և ապօրինի գտնելով անոր վարմունքը, որոշեց յանուցանել թէ նա, իբրև կիլիկիոյ եպիսկոպոս, կիլիկիէն դուրս չէ կարող պաշտօնավարել։

ՀԱՑԵՐ Ի ԹԻՒՐՔԻԱ

Ազգային ժողովը նիստ ունեցաւ յունիս 3/16ին։ Ներկայ էին ի սկզբան 65 երեսփոխանները որոնց թիւը հետզհետէ բարձրացաւ 87ի։

Ընդունուեցաւ Էնկիւրիի երեսփոխան Տ. Ալիքսան Թօփալեանի երեսփոխանութենէ հրաժարականը։

Սահպոդութիւն տալու պայմանով խօսք ժողովին դրկուեցաւ Տ. Հմ. Արամեանցի բողոքը Սերոբեան Մուշեղ եպիսկոպոսին դէմ որ ինքնագլուխ Ամերիկա գնացեր և այնտեղի հայութեան մէջ ատելութիւն և կռիւ սերմանելով տակնիվրայ կը դարձուներ։

Կաթողիկոսական ընտրութեան համար Էչմիածնի Սինոդէն դրկուած հրաւիրագիրը կարդացուելով, կ. պոլսի թեմին կողմէն աշխարհական պատուիրակի մը ընտրութիւնը օրակարգին մէջ անցուեցաւ։

Յետոյ, նորընտիր վարչութեան կողմէն Տ. Յ. Սեթամպօլեան, հաղարքական ժողովին ատենապետը, բեմն ելնելով կարդաց նոր վարչութեան գործելակերպին յայտագիրը։ « Մենք համերաշխութեան վարչութիւն ենք, ըսաւ, և ոչ թէ այս ինչ կամ այն ինչ կուսակցութեան կամ խմբակցութեան։ » Յայտարարեց թէ իրենց չանքը պիտի լինի կարգապահութիւնը հաստատել, կանոնաւորել պատրիարքարանի եկեմտական վիճակը, կրթական գործին ոյժ տալ, Դաշնակցական խորհրդին համար օրինագիրք մ'ունենալ, վանքերի եկամուտները հսկողութեան տակ առնել և կառավարութեան հետ յարաբերական խնդիրները լանալ լուծելու իրենց ստիպողականութեան կարգով։ Իր վերլաբանի մէջ ըսաւ. « 1909էն ի վեր, ազգամիջեան բոլոր կռիւները բուն իսկ Ազգ. Ժողովի և կեդրոնական վարչութեան անհամերաչխ գործունէութեան արդիւնքն են։ Երբ ասկէ առաջ քաղաքական կուսակցութիւններին դէմ հայլանանք մը սկսաք հոս և ուզեցիք զանանք վարչութենէն վտարել, դիտել տուեցաւ ձեզի թէ հետևանքը աղիտաւոր կը լինի և այդպես ալ եղաւ։ կարելի չպիտի լինի համերաշխութիւն գոյացնել, վարչութեան ներկայ կազմով։»

Տ. Յ. Սեթամպօլեանի ատենաբանութիւնը քննադատուեցաւ թէ՛ ազգային կուսակցութեան կողմէն և թէ՛ կեդրոնի խմբակցութենէն։ Ազգայականները կը դիտէին թէ ներկայ վարչութիւնը համերաշխութեան վարչութիւն մը չէ որովհետև թէև ատենապետն ինք անկախ դիրք մ'ունի, բայց վարչութեան գրեթէ բոլոր անդամներն ալ կեդրոնին կը պատկանին. ազատականներին մէջ ալ կարող և արժանաւոր անձեր կան որոնք վարչութեան մէջ առնելը ստիպողական կը դարձնեն ներկայ հանգամանքները, բայց կեդրոնականներն, իրենց համերաշխութեան խոստումին հակառակ, չըրին այդ։ իսկ կեդրոնականները կը պատասխանէին թէ քանի որ իրենք մեծամասնութիւն կը կազմեն, ուզածնին պիտի ընեն։

Բեհոյ վանի երեսփոխան Տ. Վահան փափազեան Հայաստանի հարըստահարութիւնների խնդիրը յուզեց։ իր ճառէն յետոյ 20 վայրկեան դադար մը տրուեցաւ։

Երբ նիստը վերաբացուեցաւ, կեդրոնի խմբակցութեան լիտըրը Տ. Դաւիթ Տ. Մովսէսեան բեմն ելնելով, սկսաւ ընդդիմախօսել վարչութեան կազմի մասին Տ. Վռամեանի ըրած դիտողութիւններին։ Թէ՛ ազատական և թէ՛ կեդրոնական երեսփոխաններէն ձայներ լսուեցան թէ այդ խնդիրը փակուած է և Հայաստանի հարստահարութիւններին չուրջ կը դառնայ այժմ վիճաբանութիւնը։ իսկ Տ. Մովսէսեան կը պնդէր թէ պէտք է խօսի. . . ։

Տ. Ռուբէն Զարդարեան խօսք ուզեց այս նկատմամբ կանոնական դիտողութիւն ընելու համար։ իսկ ատենապետ Ազարեան Մանուկ էֆէնտին որ կեդրոնի խմբակցութեան համակրութիւնը կը վայելէ և յայտնի կողմնակալութեամբ կը թոյլատրէր Տ. Մովսէսեանին խնդրէն չեղելով խօսելու, Տ. Զարդարեանի խօսքին արգիլել ուզեց։ Տ. Զարդարեան առարկեց թէ ներքին կանոնագրին համեմատ ինք իրաւունք ունի կանոնական դիտողութեան նմը համար խօսելու։ Բայց Ազարեան էֆէնտին կը պնդէր իր արգելքի վրայ և այնչափ յառաջ գնաց իր անկանոն և բռնապետական վարմունքի մէջ որ բարապաններին հրամայեց բռնի դուրս հանել Զարդարեանը ժողովէն։ Երեսփոխանի մը դէմ եղած այս բռնապետական վարմունքէն յուզուած, ազատական երեսփոխանների կողմէն բողոքի ձայներ բարձրացան, որոնց ձայնակցեցան նոյնիսկ կեդրոնականներէն ոմանք, և ատենապետ Ազարեան էֆէնտին սրբտացած, ժողովը խառնակ ու կիսակատար վիճակի մէջ ձգելով հեռացաւ։ Բոլոր ժողովականներն Ազարեան էֆ.ի այդ վարմունքին հանդէպ ապշած իրարի երես կը նայէին։ Նոյն իսկ այն պարագայի մէջ որ ծանր յանցաւոր լինի երեսփոխան մը և հարկ լինի զինք ժողովէն դուրս հանել առժամապէս, ներքին կանոնագրին համեմատ պետը պարտաւոր է ժողովի վիճաբանութեան ենթարկել այդ երեսփոխանի արտաքսումը և մեծամասնութեան որոշման համեմատ վարուիլ. ինքնին չէ կարող արտաքսել երեսփոխան մը։

. . . Այսպէս, Հայաստանի հարստահարութիւնների խնդիրը որ ներկայացուած էր Ազգային ժողովին վիճաբանելու համար, բարձի թողի կը ձգայ, զոհ դառնալով կուսակցական հակառակաբերութեան և կանոն ու օրէնք արհամարհող բռնապետութեան. . . ։ Ժողովականները կը ցըրուին այդ վիճակի մէջ։

ՀԱՑԵՐ Ի ՌՈՒՍԻԱ

Կաթողիկոսական խնդրին առթով Ռուսահայ մամուլին մէջ խնդիր ծագած էր թէ վարդապետ, քահանայ կամ նոյն իսկ աշխարհական մը կրնա՞յ ընտրելի լինել կաթողիկոսութեան։ Որովհետև թեր ու դեմ կարծիքներ յայտնուած էին, Էչմիածնի Սինոդի պրուկօրօրը Պ. փարսադան Մելիք-Օհանջանեանց, նախազգուշութեան համար որ մի՛ գուցէ առաջիկայ դեկտ. 11/24ին կաթողիկոսի ընտրութեան ժամանակ դժուարութիւններ ծագին անորոշութեան պատճառով, այս խնդրի նկատմամբ այժմէն դիմեր է ներքին գործերի նախարարութեան որմէ պատասխան ստացեր է թէ կաթողիկոսական ընտրելին արքեպիսկոպոս կամ եպիսկոպոս պէտք է լինի։

— Էչմիածնի միաբաններէն Տ. Գարեգին Վ. Յովսէփեան որ Գերմանիա ուսում առած եկեղեցական մ'է, հայերի ժանրանկարչական հին արուեստի մասին հրապարակախօսութիւններ ըրեր է Թիֆլիսի մէջ ու րոնք չատ կը գնահատուին տեղական մամուլէն։ Տ. Գարեգին Վ. Յովսէփեան մտադիր է երթալ վենետիկ, երուսաղէմ և կիլիկիա, շարունակելու հաւար իր հետազոտութիւններ հայ մանրանկարչութեան մասին։

— Երևանի բնակիչներէն Տ. Աֆրիկեան որ 50.000 րբլ. նուիրած էր Երեւանի թեմական դպրոցի խարխլած չէնքի վերաշինութեան համար և կը յուսար որ ուրիշներ ալ իր օրինակին հետևելով չինութիւնը կը կատարուի, երբ տեսեր է թէ մինչև այժմ ուրիշ նուիրող մ'ալ չէ եղած, յանձն առեր է այդ վերաշինութեան ծախքըն ամբողջովին ինք ընել, որի համար նուիրեր է 100.000 րբլ. (գրեթէ 260.000 ֆրանգ)։

— Ս. Խ. և Ա. Գէորգեանց եղբայրներն իրենց ծննդավայր Գողթան գաւառի Քաղաքիկ գիւղին մէջ դպրոց մը չինել տալով, 27.000 րբլ. ալ դրամագլուխ յատկացուցեր և չէնքն ու դրամագլուխը յանձներ են նոյն գիւղի համայնքին որ իրենց մէջ չէն հոգաբարձութիւն մը ընտրելով կառավարեն հայ ծխական-եկեղեցական դպրոցներէ օրէնքներին համաձայ, առանց ինք ոևէ մասնաւոր իրաւունք ունենալու։

— Հանգուցեալ Ա. Մանթաչեանի որդիներն իրենց կողմէ 80.000 րբլ. նուիրեր են Ներսէսեան դպրոցի նոր չէնքի կառուցման համար։ Այդ գումարն աւելցուելով իրենց հօր արդէն նուիրած 250.000 րուբլիին վրայ, Մանթաչեաններն այդ նպատակի համար նուիրած կը լինին 330.000 րուբլի։

Հանգուցեալին ժառանգները հետեւեալ կերպով կարգադրած են բարեգործական նպատակների համար իրենց հօր կտակած 200.000 րուբլիի բաշխումը. 50.000 րբլ. կովկասի Հայոց Բարեգործական ընկերութեան, 25.000 Հայուհեաց Բարեգործական ընկերութեան, 1.000 ական րբլ. Թիֆլիզի Հայերի 24 եկեղեցիներին և Ջուղայն ալ պիտի բաժնուի գաւառներին։

— « Դաշնակցութիւն » կուսակցութեան պատկանելու ամբաստանութեան ենթարկուած Հայերի գործին քննութիւնը վերջացած լինելով, յանձնուեր է Նովոչէրկասկի դատաստանական պալատի դատախազական մարմնին։ Այս գործի մէջ իր վարմունքով տխուր հռչակ ստացած դատական քննիչ Ն. ի. Լըժինին երկարատև արձակուրդ տրուեր և անոր պաշտօնը յանձնուեր է յատուկ կարևոր գործերի դատական քննիչ Գ. Ն. Մովին։

— Իչխանուհի Սոֆիա Արղութեանի մանկավարժական գործունէութեան 25ամեակի տօնը կատարուեր է Թիֆլիսի մէջ մայիս 25/7 յունիսին։

Նոր Նախիջևանի Հայերն իրենց կազմած Բարեգործական ընկերութեան յիսնամեայ գործունէութեան յոբելեանը տօներ են մեծ հանդէսով մայիս 29/11 յունիսի կիրակի օր։

ՇԻՐՎԱՆԶԱԴԻ ՅՈՒԲԵԼԵԱՆԸ

Ռուսահայ անուանի վիպասան և թատերագիր Շիրվանզադէի գրական գործունէութեան 25ամեակի յոբելեանը տօնուեցաւ Թիֆլիսի Արտիստական թատրոնին մէջ մայիս 22/4 յունիսի կիրակի օր։

Նախ հայ դերասանները յոբե-

լեարին ի պատիւ ներկայացուցին անոր գրած « Պատուի համար » ողբերգութեան 3րդ արարուածը։ Յետոյ, Թիֆլիզի երկու ալեզարդ հայ գրողները, Տիարները Գ. Սունդուկեան և Ղ. Աղայեան, յիւանդուկ բերին ներկայացուցին բեմին վրայ յոբելեար Շիրվանզադէն, որի երևումը բուռն և երկարատև ծափահարութիւններով ողջունուեցաւ հանդիսականներէն։ Այնուհետև սկսան զանազան հաստատութիւնների և խմբակների ներկայացուցիչներ կարդալ իրենց ուղերձներ, ամենէն առաջ կարդացուելով կաթողիկոսական Ամեն. Տեղակալին ղրկած օրհնութեան և շնորհաւորութեան գիրը։ կարդացուեցան նաև զանազան քաղաքներէ ղրկուած շնորհաւորական գրութիւններ կամ հեռագիրներ։ Յոբելեարին յանձնուեցան զանազան կողմերէ յիշատակի համար ղրկուած թանկագին իրեր կամ դրամական նուէրներ։ Յոբելեարը զգածուած ձառ մը խօսելով իր շնորհակալութիւն յայտնեց և չեչտելով թէ հայը պէտք է այժ տայ իր ազգային գրականութեան զարգացմանը, ցանկութիւն յայտնեց որ իրա. խուսուին երիտասարդ ոյժերը։

Զանազան քաղաքներու մէջ ալ նոյն կիրակի օր կամ ուրիշ օր կատարած են այդ յոբելեանի հանդէսը և իրենց ուղերձ կամ նուիրատուութիւն ղրկած են յոբելեարին կամ Թիֆլիսի յոբելինական ժամնաժողովին։ Բազուցիներն յատկապէս բազու հրաւիրեցին Շիրվանզադէն և իր ներկայութեամբ կատարեցին իր յոբելինական հանդէսը։ Թիֆլիս քաղաքի Հայլաբար թաղեցիները, որոնք ալ մայիս 30/12 յունիսին մասնաւոր հանդէսով մը տօնեցին Շիրվանզադէի յոբելեանը, ուր ուղերձներէ և նուիրատուութիւններէ զատ, ուրախ զուարթ ճայկերոյթ մ'ատուին յոբելեարին, 100ի չափ անձնական ներկայացուցիչներ ներկայ գտնուելով։

ԱԻԵՏԻՍ ՂՈՒԿԱՍԵՒԱՆԻ ԿՏԱԿԸ

Թիֆլիսի « Մշակ »ին մէջ կը կարդանք.

« Ինչպէս յայտնի է ընթերցողներին, հանգուցեալ Աւետիս Ղուկասեանի ազգականներից մի քանիսը գանգատ էին ներկայացրել դատարանին՝ անվաւեր ճանաչելու այս կտակը, որով հանգուցեալ օրիորդ Թամարային մահից յետոյ Թիւրքիա. յում հաստատվելու է բարձր կրթական հաստատութիւն « Ղուկասեան ճեմարան » անունով։

Քիչեալ գանգատաւորներից մէկի՝ Միքայել Ղուկասեանի գործը մայիսի 27ին քննվեց Թիֆլիսի նահանգական դատարանում։ Միքայել Ղուկասեանի կողմից խօսում էր երդ.-հաս. Գ. Իւզբաշեան, որ խնդրեց դատարանին կտակակատարներ Պ. Ղուկասեանի և Մն. Խունունցի հետ հատատել նաև Միքայել Ղուկասեանին կտակակատար։

Մինչդեռ հակառակ կողմի փաստաբաններ Պետրոս Քալանթարեան և Ս. Յարութիւնեան ապացուցում էին, թէ կտակը կազմուած է օրինական և կանոնաւոր կերպով և փոխվել չէ կարող։

Նահանգական դատարանը երկար խորհրդակցութիւնից յետոյ որոշեց միւս խնամակալների թողում նշանակել նաև Միքայել Ղուկասեանին։

ՏԵՂԱԿԱՆ

Տրապիզոնի հայ վաճառականներէն Տիար Խալատուր Ալանեան անցած երեքշաբթի օր եկաւ Մարսէյլ և ուրբաթ իրիկուն մեկնեցաւ ասկէ դէպի Փարիզ, Եւրոպայի մէջ պատմ մ'ընելու և վիէննայի գծով վերադառնալու համար Տրապիզոն։

Տիար Խ. Ալանեան առևտրական բաւական ընդարձակ յարաբերութիւններ ունենալով Թիւրքիոյ ներքին քաղաքներին հետ, իրմէ տեղեկութիւններ հարցուցինք անոնց վարչական նախկին և արդի վիճակին վրայ։ Նա ալ կը հաստատէր մեր արդէն ունեցած տեղեկութիւնները թէ շատ մեծ տարբերութիւն կայ Թիւրքիոյ նախկին անապահով և ահռելի վիճակին և արդի վիճակին միջև. այժմ, ինչպէս յայտնի է, երթևեկութիւնները ազատ են, առևտրական յարաբերութիւնները ապահով, վարչական պաշտօնատարներուն վարմունքը համեմատապէս աւելի քաղաքավար, թէև մերթ ընդ մերթ սպանութիւններ, տեղ տեղ վարչական պաշտօնեաներու անփութութիւններ, անիրաւութիւններ և այլն հիմա ալ կը լսուին և դեռ շատ պէտքեր կան կատարուելիք Թիւրքիոյ բաղձացուած յառաջդիմական վիճակին մէջ դրուելու համար։

ԱԼՊԱՆԻԱՅԻ ԱՊՕՏԱՄԲՈՒԹԻՒՆԸ

Զրոյց կը չրլի թէ Մօնդէնէկրօի Նիքոլա Թագաւորն իր երկիր ապաստանած Մալիսորները Թիւրքիա վերադարձնելու համար պահանջեր է որ գրաւոր կերպով ինչ ինչ ապահովութիւններ տրուին իրեն, մասնաւորապէս Մալիսորները զինաթափ չընելու և հարկատուութենէ ազատ թողելու համար։ Նիքոլա Թագաւորը զօրավար մը ղրկեր է Ռուսիա, Նիքոլա ցարին աջակցութիւնը խնդրելու համար։

Օսմանեան կառավարութիւնը չըրջաբերական հեռագիր մը ղրկեց իր դեսպաններին, մեծ տէրութիւններէ ուշադրութիւնը հրաւիրելու և յայտարարելու համար թէ խոհեմութեան խրատներ պէտք է տրուին Մօնդէնէկրօին և ոչ թէ Թիւրքիոյ։

— Ալպանիոյ մէջ խաղաղացումը դեռ կատարեալ չէ։ Զէթինեէն կը հեռագրեն թէ յուն. 22ին կռիւ մը եղեր է վիւքլիներու ցեղին և Թիւրքերուն միջև. Թիւրքերէն 8ը սպաննուեր և 1ը վիրաւորուեր էր։ Ուրիշ կռիւ մ'ալ սկսեր է որի միջոցին Թիւրքերը թնդանօթ գործածեր են։ Լուր կայ թէ Շալաֆի ցեղը Թիւրք զօրքերի գիծերը ճեղքելով գնացեր օգնութեան հասեր է Քլեմանդինեցիներին։

ԹԻՒՐՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Մահմուտ Շէվքէթ փաշան Սալոնիկէն կ. Պոլիս վերադարձած է։

— Յունիս 1էն (Հ. Տ.) սկսած մաքսատուրք չառնուիր արտասահմանէ բերուած անկազմ գիրքերէն. իսկ կազմուածներէն կազմի արժէքին համեմատ միայն տուրք պիտի առնուի։

— Ատանայի կուսակալ Ձէվտ պէյ Պաղտատի կուսակալ նշանակուած է։

Պիթլիսի կուսակալ Իսմայիլ Հագգը պէյ՝ Ատանայի կուսակալ, և կեսարիոյ կառավարիչ Մուամմեր պէյ Պիթլիսի կուսակալ նշանակուած են։ Հայց Օսմ. խորհրդարանի հայ անդամները խնդրեցին ներքին գործերի նախարարութենէն՝ որ Իսմայիլ Հագգը պէյ չհեռացուի Պիթլիսէն ներկայ հանգամանքներու մէջ քանի որ նա քիւրդ բռնապետները ձերբակալելու և պատժելու ձեռնարկած է։ Նոր ղրկուած կուսակալ մը տեղական հանգամանքներուն դէռ անծանօթ լինելով, դժուարութիւններ կունենայ այս միջոցին գործելու համար։ Ուստի Մուամմեր պէյ պիտի ղրկուի Ատանա։

Մուշի կառավարիչը պաշտօնանկ եղած և անոր յաջորդած է կէնճի կառավարիչ Ձէվտէթ պէյ։

— Սուլթան Մէհմէտ վերադարձաւ կ. պոլիս յուն. 26ին (ըչ.)։ Բազմաթիւ հրազենաձգներ կուղեկցէին իրեն որոնք գերեզմանատունը։ Տաճարը հասնելուած ահագին բազուկութիւնը կեցցէի արձագանգներով ողջունեց իր գալուստը։ Փողերը լուսաւորութիւն և ուրախութեան ցոյցեր եղան։

ԳՕԼԷՐԱՅԻ ՊՏՈՒՅՏՆԵՐԸ ԹԻՒՐՔԻԱՅԻ ՄԷՋ

Ձմեռնի մէջ յունիս 18ին 7 հոգի բռնուեր են գօլէրային որոնցմէ 4ը մեռեր է։

Քէօթահիայի մէջ յունիս 17ին գօլէրայի 2 դէպքեր պատահեր են։

Սամսոնի մէջ յուն. 18ին 7 նոր դէպք և 2 մահ։

Թօքատի մէջ յունիս 15ին և 16ին, 48 ժամի մէջ, 18 հոգի բռնուեր են, որոնցմէ 2ը բանտին մէջ, և ենթականերէն 6ը մեռեր են։

Մարզուանի մէջ ալ մահեր է գօլէրան. յունիս 19ին 5 հոգի բռնուեր է որոնցմէ 1ը մահացու։

Շատ տեղեր ոչ օրինաւոր բժիշկներ կան, ոչ ալ դարմանի համար հարկ եղած դեղեր. ուստի գօլէրան անարգել կը շարունակէ իր պտոյտները։

Նոյն իսկ Կ. Պոլսի համար երբեմն լուր կուգայ թէ գօլէրան վերջացած է. քիչ յետոյ անոր նորէն երևան գալը կը գուժէ հեռագիրը։

ԱՐՏԱՕԱՀՄԱՆԻ ԼՈՒՐԵՐ

Անգլիոյ ձօրճ Ե. Թագաւորի Թագադրութեան հանդէսը կատարուեցաւ յունիս 22ի առաւօտ սովորականին հաւատացեալներէն հաւատարիմ Ուէսթմինսթրի վանքի եկեղեցիին մէջ կրօնական արարողութեամբ. յետոյ ամբողջ անգլիական երկիրներուն մէջ ուրախութեան չքեղ հանդէսներ։ Աշխարհի գրեթէ ամէն տէրութիւններուն կողմէն պատուիրակութիւններ գնացած էին Լոնտոն, հանդէսներուն մասնակցելու, որոնց չքեղութեան համար ահագին ծախքեր եղան։

— Ռուս կառավարութիւնը նկատելով թէ ապահովութիւն չկայ Արտապիլէն Դամրէժ տանող ճանապարհին վրայ, հրամայած ըլլար է որ Պարսկաստան գտնուող ռուս զօրքերէն հարկ եղած թուով ուղեկցին Արտապիլէն Ատրպատական գնացող ռուսական կարաւաններին։

— Պէրլինի պարսկական դեսպան նշանակուած է Յովհաննէս Խան Մասեհեան։

ՎՐԻՊԱԿ

Վանէն ղրկուած և նախորդ թուով հրատարակուած յոբելինական կոչին ստորագրող առեներպերի անունը պէտք է լինի Զիթունին որ ծանօթ բանաստեղծ Տիար Տիգրան Զիթունին է։

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

ԱԶԱՏԱՄԱՐՏ

Օրաթերթ

	Տարեկան	Վեցամսեայ
Կ. Պոլիս.....	75 ղրուշ	40 ղրուշ
Գաւառները...	100 »	50 »
Ամերիկա.....	6 տոլար	3 տոլար
Ուրիշ երկիրներ	30 Ֆրանք	15 Ֆր.

Գաւառի բաժանորդները ձի կը ստանան նաև Շաբաթաթերթ-Ազատաւորը։

***

Շաբաթաթերթ « Ազատամարտ »ի առանձին բաժանորդագրութիւն

Կ. Պոլիս	տարեկան	20 ղրուշ
Գաւառները	»	25 »
Արտասահման	»	6 Ֆր.

Օրաթերթ « Ազատամարտ »ի արտասահմանեան ուղղակի բաժանորդներուն 5 Ֆրանք։

Հասցէ՝ Rédaction du journal AZATAMART.

Constantinople (Turquie).

ԲԱԶՄԱՎԷՊ

Ազգային, բանասիրական, գրական եւ գիտական ամսաթերթ

Բաժանորդ կարելի է գրուիլ ո'ր ամսէն որ կուզուի։ Բաժնեգինն է տարեկան Ֆր. 10, վեցամսեայ Ֆր. 5, եռամսեայ Ֆր. 2.50։ Իւրաքանչիւր թիւ կարժէ Ֆր. 1։ Հասցէ՝

Rédaction de la revue «Basmavep». St. Lazare VENISE (Italie).

ԱՇԽԱՏԱՆՔ

Լրագիր հասարակական, տնտեսական եւ քաղաքական

Տարեկան բաժնորդագինն է Թիւրքիա 15 ղրշ., Ամերիկա 1 ¼ տլր. և ուրիշ ամէն տեղեր 6 Ֆր.։ Հասցէն Rédaction du journal ACHKHADANK. à la librairie S. Tokadjian.

SMYRNE (Turquie)

ՏՆՕՐԷՆ—ԽՄԲԱԳԻՐ
Գ. ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆ

ՏԱՐԱԾՔ

Հայերէն տպարան Մ. Փորթուգալեանի
Le Gérant: François CARRIÈRE
Marseille. — Imprimerie du Midi